

Čarobno srebro 7+ (ob razlagi staršev tudi za mlajše)

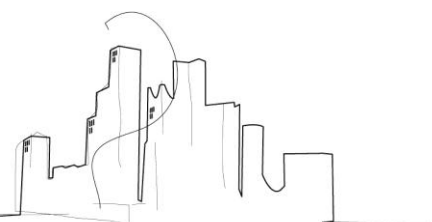
pedagoško gradivo

avtorice dr. Monika Kropelj, mag. Barbara Hanuš, Urška Horjak

kazalo

uvodna beseda	2
o filmu	2
čarobni svet filma	5
izhodišča za pogovor o škratih in palčkih v slovenskem izročilu	6
izhodišča za pogovor in delo v razredu	9
umestitev v učni načrt	11
napotila na branje leposlovnih avtorskih del	13
priporočena dodatna literatura (slovensko ljudsko izročilo)	15

uvodna beseda

Igrani film **Čarobno srebro** ponuja obilico izhodišč za pogovor in delo z otroki. Premišljena in učinkovita raba sredstev, ki oblikujejo filmsko govorico, kar kliče k pogovoru o nastajanju filma. O čarovniji filma v knjižici v zbirki Kinobalon, ki je namenjena otrokom, pišeta Barbara Kelbl in Bojan Bajsič, zato smo povzetek besedila objavili tudi tu. Škrati v filmu prihajajo s severa Evrope, poznamo pa jih tudi v slovenskem ljudskem izročilu – o njih se je razpisala Monika Kropelj z Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Barbara Hanuš predstavlja izhodišča za pogovor v razredu, skupini, in nas založi s celo vrsto predlogov, kako film umestiti v učne načrte. Pripravila je tudi seznam priporočenega leposlovja, povezanega s temami, ki se odpirajo ob gledanju filma. Zopet pa smo pripravili tudi knjižico, s katero želimo film približati otrokom (že osmo iz zbirke Kinobalon). V celoti jo najdete na spletni strani www.kinodvor.org/kinobalon.

o filmu

filmografski podatki

Čarobno srebro, Julenatt i Blåfjell, Norveška, 2009, 84 min, norveški, 35 mm, 1:2.35

režija Roar Uthaug, Katarina Launing

scenarij Gudny Ingebjerg Hagen and Thomas Moldestad

igrajo Ane Viola Semb, Johan Tinus Lindgren, Jan Gunnar Røise, Finn Schau, Kari-Ann Grønsund, Kyrre Hellum, Martin Slaatto, Simen Bakken, Sigve Bøe, Nikoline Ursin Erichsen, Lillian Lydersen, Knut Walle

fotografija Gaute Gunnari

montaža Vidar Flataukan

glasba Tormod Ringnes

producent Jørgen Storm Rosenberg, Lasse Greve Alsos

distribucija Demiurg

žanr otroški, družinski, fikcija

vsebina (na kratko)

V globinah visoke modre gore je čarobno srebro, ki ga varujejo modri palčki. Že tisočletja skrbijo, da se izmenjavata dan in noč. Njihov kralj začenja izgubljati vid in sluti, da bo moral svoj prestol kmalu predati naslednici, princesi Modri vrtnici. Ta se z očetovo boleznijo ne more sprijazniti in sklene, da bo poiskala zdravilo zanj. A najprej mora premagati velik strah – čeprav drugi palčki čez dan brezskrbno tekajo po snežnih pobočjih, se princesa boji oditi na plano, saj se gora, v kateri se skrivajo, ob mraku nepreklicno zapre.

Ko ji uspe stopiti v zunanji svet, sreča mladega kralja rdečih palčkov in njegovo ljudstvo. Pripelje jih v Modro goro ter tako nehote ogrozi skupnost modrih palčkov. Nekdo ukrade čaroben srebrni zaklad, na svetu zavladava večna noč. Bo princesi modrih palčkov in mlademu kralju Drengu uspelo združiti moči in rešiti svet teme?

vsebina (daljše)

Modra vrtnica je škratovka, ki živi visoko v norveških gorah v majhni skupnosti modrih palčkov. Ta skupnost je odgovorna, da s pomočjo čarobnega srebra dan prevesi v noč. Idilično škratovsko življenje Modre vrtnice pa se v hipu spremeni, ko njen oče, kralj modrih škratov, zboli. Modra vrtnica, ki si nikoli ni upala iz gore, da bi se z ostalimi škratki igrala med čarobno uro, se opogumi in jo zapusti v upanju, da bo našla zdravilo za očeta. V dolini, na kmetiji osamljenega kmeta, spozna rdeče škrate, ki se po svoje trudijo, da svet deluje, kot je treba. A med njimi je tudi tak, ki je hudoben in kmetu krade. Kmet je zato jezen na vse palčke in jih ne mara. A samo on ima zdravilo, ki ga potrebuje Modra vrtnica – denar. Ko Modra vrtnica ukrade cekin in se v sili zateče k rdečim škratom, jih spravi v stisko. Odit morajo s podstrešja domačega hleva – a kam? Povabi jih v Modro goro, kamor nima vstopa nihče razen modrih palčkov. Tako prekrši strogo pravilo in ogrozi svojo skupnost. Vse se še bolj zaplete, ko izgine čarobno srebro. Modri palčki zdaj ne morejo več narediti dneva in svet je obsojen na propad. Med modrimi in rdečimi palčki izbruhne prepir, saj naposled nihče nima tistega, kar želi in potrebuje. Zdaj sta na vrsti princesa Modra vrtnica in mladi kralj rdečih škratov Dreng, da rešita zapleten klopčič težav.

festivali, nagrade (izbor)

BUFF Malmö 2010

Leeds 2010 (nagrajen – posebna omemba)

Kristiansand 2010

Giffoni 2010

Frankfurt 2010

zanimivosti o filmu

Zgodba filma **Čarobno srebro** je nastala po istoimenski televizijski nanizanki, ki je na programu norveške televizije NRK že skoraj deset let. Film so snemali v oklici kraja Voss na zahodu Norveške. Notranji prizori so bili posneti v studiu. Filmskim ustvarjalcem je uspelo prepričljivo pričarati zimsko vzdušje, igralcem pa je bilo na snemanju v prostorih, kjer je bila temperatura skoraj 40 stopinj Celzija, presneto vroče, saj so bili – kot se za film, ki se dogaja

pozimi, spodobi – oblečeni v topla volnena oblačila. Viola Ane Andreassen Semb, ki igra princeso Modro vrtnico, je bila v času snemanja filma stara 14 let. Doma je v norveškem mestecu Horten in se je pred tem filmom že preizkusila v igrilstvu. Na snemanju je neizmerno uživala, čeprav je morala medtem tudi pridno delati za šolo. Želi si, da bi tudi v prihodnosti lahko delala v tem poklicu. Johan Lindgren Tinus je oživil lik kralja rdečih palčkov; ko so snemali film, je bil star 15 let. Prihaja iz kraja Drammen v bližini Osla. To je bila njegova prva igralska izkušnja, želi pa si nastopati v akcijskih filmih, čeprav mu je bila tudi vloga palčka Drenga všeč. Poleg otrok je v filmu moč videti še odlične norveške igralce, ki jih domače občinstvo dobro pozna. **Čarobno srebro** je bil na Norveškem najbolj gledan celovečerni film v letu 2009. Ustvarjalci imajo v načrtu še dve nadaljevanji. Več o filmu lahko preberete na uradni spletni strani www.blaanisse.no.

o avtorjih

Katarina Luning in Roar Uthaug sta se spoznala, ko sta študirala režijo na Norveški nacionalni filmski šoli. Od diplome je Katarina posnela več kratkih in televizijskih filmov, Roar pa je snemal reklame. Pred filmom **Čarobno srebro** je zaslovel z grozljivko *Fritt Vilt (Hladen plen)*. **Čarobno srebro** je režiral ob pomoči partnerke Katarine. Njej gre zasluga, da so se otroci-igralci še posebej dobro odrezali.

Čarobni svet filma

Film je čarovnija prav posebne vrste. Negibne sličice, zapisane na filmskem traku, v filmu oživijo. Predmeti se začnejo premikati, ljudje se gibajo in govorijo. Kako ta filmska čarovnija nastane?

Za vsako tako sekundo filma je treba odtisniti 24 sličic na filmski trak; nanj so zapisane vse slikovne in zvočne informacije v filmu – vse, kar si videl in slišal, ko si bil v dvorani. Slika je na filmski trak odtisnjena na enak način kot na fotografskem traku ali diapozitivih. Sličice so velike kot blazinice na otroškem palcu. Zvočna sled na traku je videti kot tanka krivulja. Z uporabo svetlobe se zvočna sled spremeni v električno nihanje, to pa v zvok. Luknjice ob strani traku so narejene zato, da projektor lahko trak enakomerno premika.

Če hočemo film videti v kinodvorani, moramo filmski trak vstaviti v projektor. Projektor premika trak od sličice do sličice in ga osvetljuje – projicira na platno. V trenutku, ko sličica stoji, jo projektor osvetli z zelo močno belo svetlobo (50-krat močnejšo od navadnih, hišnih svetil). Ko gre svetloba skozi trak, se obarva v odtenke, ki so na sličici. Nato tako obarvana potuje skozi lečo, ki jo razprši nad glavami gledalcev v dvorani, vse do velikega belega platna v ospredju. Od tam se žarki kot od trampolina odbijejo do gledalcev, kjer za majhen delček sekunde ostanejo zarisani v notranjosti oči (na mrežnici).

Ko je čas za naslednjo sličico, mora projektor ustvariti temo, da se lahko trak na videz nevidno premakne na naslednjo sličico. V tem času je tudi v kinu tema, in slika, zarisana v očeh, izgine. Toda brž jo zamenja nova sličica. Projektor jo spet osvetli in zgodba o obarvanem žarku se ponovi.

Magija filma nastaja v človeškem očesu. Oko med gledanjem zaznava samo svetlobo, teme pa ne. Seveda, če se sličice na njem dovolj hitro izmenjujejo. Če se na mrežnici v sekundi izmenja približno 50 sličic, teme med njimi ne zaznamo več. Vsaka posneta sličica je torej v kinu prikazana vsaj dvakrat, vmes pa se vsakič ponovi enako dolgo ali celo še daljše obdobje teme. A čas, ko je dvorana osvetljena z žarki, ki se odbijajo od platna, je čas, ko »gledamo« film. To je tista čarovnija, ki (skupaj z magijo naših oči) poskrbi, da se vedno znova vračamo v kino. (Besedilo, ilustrirano s filmskim trakom iz filma **Čarobno srebro**, si lahko preberete v knjižici za otroke iz zbirke Kinobalon). Podrobnosti o nastanku filma, pa tudi kdo vse pri tem sodeluje, si lahko preberete v Cici Veseli šoli, februar 2011, reviji Cicido in Ciciban.)

izhodišča za pogovor o škratih in palčkih v slovenskem izročilu

Kot nam je ohranilo ustno izročilo in nekateri starejši pisni viri, naj bi v skrivnostnem vilinskem svetu že tisočletja živeli palčki in škrti. Prikazujejo se v starih drevesnih panjih, rudnikih, močvirjih, ob rekah, domačem ognjišču, v kovačiji ali v čevljarski delavnici, letajo celo po zraku in prinašajo denar skozi dimnik. Poznajo jih mitologije večine evropskih narodov, od Islandije, Irske, Skandinavije in Sibirije na severu do Balkana, Črnega morja in Sicilije na jugu.

Bitja majhne rasti in starikave podobe, ki so skrbela za rodovitnost, bogastvo in domove, so bila znana že v antiki, med njimi npr. pritlikavo božanstvo Kabir iz Lemnosa, katerega ime je bilo skrivnost in tabu. Grki in Rimljani so častili pritlikavega boga plodnosti Priapa, ki je bil sin Dioniza in Afrodite, njegovi kipi pa so krasil vrtove; v gozdovih so živeli *satiri*, častili so tudi pritlikave hišne duhove – *lare* oz. *penate*, katerim so izdelali celo oltarčke. Pri nas so pritlikave zaščitnike domov imenovali *gospodarček* ali *dedek*. To so bili hišni škrtje, ki so našli svoje mesto v strešni gredi, v solnjaku oz. v majhni vdolbini v steni zraven peči, kamor so spravljali sol, ali pa v hlevu pri mladi živini. Najstarejši kipec škrate je bil najden na Norveškem v preprosti ribiški koči okoli leta 1200. Dobro ohranjen in pisano poslikan lesen kipec je bil visok 15 cm (brez podstavka), na njem pa je pisalo »Škrat v naravni velikosti«. Kipec sam je še mnogo starejši in je bil v ribičevi družini, odkar so pomnili.

Škrate so si predstavljali kot majhne človečke s starikavim obrazom in dolgo belo ali sivo brado. Po navadi naj bi bili oblečeni v višnjevo jopico in rdeče ali zelene hlače. Že z barvo oblačil je poudarjena njihova življenjska energija. Tudi na glavi imajo navadno rdečo koničasto kapico, zaradi katere jih na Goriškem imenujejo *kapiči*, v Terski dolini pa *škarifiči*.

S seboj pogosto nosijo modro ali zeleno lučko, če letajo po zraku, pa se za njimi vleče moder žarek.

Kakšne so škratice, v slovenskem izročilu ni ohranjeno, zato pa so mali škrti lahko zelo jokavi in kričavi. Njihove mame jih včasih zamenjajo s človeškimi otroki. Priplazijo se k zibelki in izmaknejo dojenčka materi, ki dela na polju, v zibelko pa položijo svojega kričača. Vendar se pozneje vedno vrnejo ponj, saj se jim zasmili, ko se tako neusmiljeno joka, ker ga človeška mati noče hraniti in želi nazaj svojega otroka.

Sicer pa, tako kot ostali slovanski narodi, tudi Slovenci poznamo veliko vrst škratov. Poleg gorskih oz. rudniških so najbolj znani gozdni škrti, ki čuvajo gozdove, zaklade in divjad, tako kot to počnejo nordijski Trolji in Huldri. Njim sorodni so drevesni škrti, ki čuvajo drevesa. Poznamo celo vodne škrate, ki živijo v rekah in čuvajo ribe. Ljudje pripovedujejo tudi o poljskih škrtih, ki pomagajo človeku pri poljedelskih opravilih, za plačilo pa pričakujejo dar: skledico kaše ali kake druge hrane. Pri živini so se zadrževali planinski škrti, ki so včasih na paši presenetili pastirje. Oglarjem je pomagal *dimek*, majhen siv palček, ki se je najraje zadrževal v jamah, kjer so kopali premog. Če so mu oglarji vsak večer nastavili mleko in kruh, jim je drugi dan pokazal nove premogove žile.

Palčki so v slovenskem izročilu škratom precej sorodni. Ponekod jih imenujejo tudi *nineki* ali *maliči*. Od škratov se ločijo predvsem po prijaznejšem značaju in po tem, da radi pomagajo ljudem pri delu, še posebej pri šivanju oblek in čevljev ter pri iskanju in obdelovanju dragih kamnov in kovin. Palčki tudi pogosto nastopajo v ljudskih pravljicah, npr. v pravljici Palček, Sneguljčica in sedem palčkov ter Palček in velikan.

Pritlikava bitja so bila včasih tudi šepava ali grbasta, kar je na primer zaznamovalo grškega boga kovaštva Hefajsta in rimskega boga podzemlja Vulkana. Podzemni svet pa predstavlja domovanje večine škratov. To je tudi svet, kjer naj bi bil po ljudski domišljiji pekel in v njem vrage, zato ni nič nenavadnega, da je s prihodom krščanstva podzemna bajna bitja pogosto nadomestil hudič. Z vragom pa družijo škrata še sklepanje pogodbe, s katero se mu je človek zapisal. V zameno mu je škrat služil in mu prinašal bogastvo.

Ljudske povedke namreč pripovedujejo, da si je bilo škrata mogoče pridobiti, da je prinašal denar ali žito. Nekatere gospodinje naj bi imele škrata ali vrage celo zaprtega v steklenem kozarcu in naj bi ga spuščale na svobodo le, kadar so želele, da je delal za njih oz. prinašal denar.

Najbolj razširjeno pri nas je izročilo o gorskih oz. rudniških škratih, *berkmandeljcih*, ki so živeli v skalnih votlinah, rudniških rovih in v bližini zlatih vrelecev, kjer so kopali, precejali ali talili rudo. Na Bovškem pripovedujejo, da včasih pri potoku Slatenik vidijo dva berkmandeljca, ki v lončku talita in pretakata zlato, od tod tudi ime potoka »Zlatenik«. Pod Škrbino nedaleč od Migovca naj bi bila zelo globoka Kapčeva jama, imenovana tudi Škratčeva jama. Na dnu naj bi se pretakalo zlato in srebro.

Na Koroškem pa so pripovedovali o gorskem oz. podzemnem škratu, ki se zadržuje v jamah, kjer kopljejo rudo. Ko knapi zapustijo jamo, trka on, da se sliši daleč naokoli. Tam je gotovo ruda. Ne trpi pa žvižganja po jamah in večkrat knapom pojé malico. Nekega rudarja je vodil po rovu tristo let. Prehodila sta vso Peco, ker je rudar od gorskega možička, ki je popil rudarjevo žganje, zahteval, da mu pokaže, kje je ruda. Možic se mu je maščeval, in ko je rudar končno spet prišel domov, tam ni bilo več njegovih ljudi, saj so bili že tristo let pod zemljo.

Že Janez Vajkard Valvasor omenja škrate in piše, da je Zlata gorica v Zasavju dobila ime po zlati žili, ki pa naj bi, po pripovedovanju ljudi, usahnila potem, ko je njeni v bližini eden od graščakov izkopal vodnjak. Valvasor omenja tudi berkmandeljce v idrijskem rudniku. Tam, kjer so jih rudarji slišali kopati, naj bi bile bogate žile rude. Rudarji so jim puščali lonček s hrano in vsako leto so jim ob določenem času nastavili rdečo sukunjico, da bi si ohranili naklonjenost jamskih duhov.

Pri nas torej gorski škratje živijo v osrčju gora, tako kot je v filmu **Čarobno srebro** skrivnostni svet modrih in rdečih palčkov v Modri gori. Slovenske zgodbe ne opisujejo kraljestev škratov

in palčkov, omenjajo pa včasih njihovo skupnost; ta priskoči na pomoč palčku, ki se znajde v težavah. Tako kot so prilezli na plan škratje, da bi pomagali svojemu tovarišu, ki ga je namlatil lovec Rusel, ker mu je med cvrtjem kapljal žabjo mast na polhe. Ker pa je škrat na vprašanje svojih tovarišev (kdo mu je to storil) odgovoril tako, kot se mu je predstavil lovec (»jaz sam«), so se vrnili nazaj v svoje luknje rekoč: »Če si si ti to sam naredil, zakaj pa potem tako vpiješ?«

izhodišča za pogovor in delo v razredu

Film o kraljestvu modrih in rdečih palčkov ponuja več tem za pogovor v razredu.

- **prijateljstvo in sprejemanje tujcev**

Ljudstvo modrih palčkov živi visoko v norveških gorah, ljudstvo rdečih palčkov pa v hlevu v dolini. Modri palčki si med seboj pomagajo, ko pa morajo sprejeti v svoje bivališče rdeče palčke, ki so ostali brez doma, so do prišlekov neprijazni. Ker imajo rdeči palčki kape druge barve kot modri, so za njih tujci. Šele ko je treba dobiti nazaj čarobno srebro, spoznajo, da morajo vsi pomagati – le skupaj lahko rešijo svet.

Rdeči palčki so postali brezdomci. Pogovarjamo se, kaj so lahko vzroki, da ostanemo brez doma. Kam bi se zatekli, če bi se nam to zgodilo? Kako je poskrbljeno za brezdomce v našem kraju? Otroci naj pripovedujejo, kako smo ljudje med seboj različni, a smo vseeno lahko prijatelji. Opazujmo, kako se je razvijalo prijateljstvo med Modro vrtnico in Drengom.

- **premagovanje strahu**

»Če te nikoli ni strah, kako boš potem kdaj postal pogumen?« je izhodišče za pogovor o tem, kdaj nas je strah in kako svoj strah premagamo. Modra vrtnica si ni upala zapustiti Modre

gore in se z drugimi palčki veseliti na snegu. A njen oče, poglavar modrih palčkov, je vedel: ko bo nekaj res pomembno, bo postala pogumna. Otroci naj pripovedujejo, kdaj jih je strah in kako svoj strah premagajo.

- **smrt**

Modra vrtnica želi pomagati očetu, da ne bi umrl, zato premaga svoj strah in se čisto sama s sanmi spusti v dolino. Prinesti mu želi nekaj, kar bi ga rešilo pred smrtjo. V svoji želji, da bi pomagala, prekrši pravila. Oče smrt sprejema kot del življenja – pove ji, da je živel dovolj dolgo. V filmu ni pomembna le smrt posameznika; brez čarobnega srebra bi Zemljo zagrnila noč in življenja ne bi bilo več. Ko palčki rešijo čarobno srebro, rešijo ves svet. Modra vrtnica je postala kraljica – sporočilo, ki ji ga predaja oče, je, da vedno ostanemo tam, kjer smo najbolj potrebni. Učenci že imajo izkušnje s tem, kako je, če ti umre hišni ljubljencek ali kdo od sorodnikov. Pogovarjajmo se o tem.

- **kraja**

Modra vrtnica se sprašuje, ali lahko krade, če s tem očetu reši življenje. Ko kmet ugotovi, da je z mize zmanjkal denar, začne preganjati rdeče palčke in ti postanejo brezdomci. Modri palčki vztrajajo, da si Modra vrtnica ne bi smela ničesar sposoditi od človeka in da mora denar vrniti. Izkaže pa se, kdo je v resnici tat. Učenci se opredelijo do tega, kako je ravnala Modra vrtnica in kako Vampek.

dodatne dejavnosti

V razredu se odločimo, da bomo ves teden (ali daljše obdobje) posvetili palčkom. Pri slovenščini beremo zgodbe in pesmi o palčkih, pri spoznavanju okolja se pogovarjamo o odnosih med palčki, tudi pri matematiki so računi in naloge povezani s palčki. Pri likovni vzgoji rišemo, izdelujemo kapice za palčke in lutke; iz gline, slanega testa ali snega izdelamo hišice za palčke, pri glasbeni vzgoji se naučimo nove pesmi o palčkih, pri športni vzgoji pripravimo poligone za palčke ... Teden sklenemo z razstavo risb in prireditvijo za starše in učence nižjih razredov.

Dodatne dejavnosti za projektno delo lahko načrtujete še ob uporabi 8. knjižice iz zbirke Kinobalon. V njej lahko berete tudi o čarobni filmski govorici (temo – in film na splošno – bo avtorica Barbara Kelbl podrobno obdelala v Cici Veseli šoli revij Cicido in Ciciban februarja 2011). Knjižico najdete v elektronski obliki na www.kinodvor.org/kinobalon.

umestitev v učni načrt

slovenščina

Pri slovenščini otroci spoznavajo značilnosti pravljic. Tudi ta film nas že z besedo nekoč popelje v pravljичni svet. Palčki pridejo k ljudem. Kako se pravljичni in resnični svet prepleteta? Modre in rdeče palčke primerjamo s palčki, ki jih poznamo iz drugih pravljic in pesmi. Učenci naj ustvarjajo svoje pravljice. Povemo jim, da poleg modrih in rdečih palčkov nekje živijo še rumeni, zeleni, beli ... palčki. Učenci pripovedujejo, kakšni so, kaj delajo. Zamislimo si, da smo še mi obiskali modre palčke. Kaj smo doživeli pri njih?

spoznavanje okolja

Pogovarjamo se o odnosih med palčki, o sprejemanju oseb, ki so drugačne od nas, in tudi o smrti. Palčki, ki živijo skupaj, predstavljajo veliko družino. Film odpira tudi etična vprašanja: Kaj smemo storiti in česa ne? Katera pravila so morali upoštevati palčki in katera upoštevamo v našem razredu?

likovna vzgoja

Rišemo palčke, kakršne si predstavljamo v svoji domišljiji. Izdelujemo kapice za palčke. Izdelujemo lutke. Iz gline, slanega testa ali snega delamo hišice za palčke.

glasbena vzgoja

Poslušamo pesmi Neže Maurer *Kaj delajo palčki pozimi*, Srečka Kosovela *Škrat Dobrošin*, Mire Voglar *Išči, palček Kuku*, Gitice Jakopin *Škratki* in Vojana Tihomirja Arharja *Palček Mrak*. Še mi zapojmo katero izmed njih!

povezava likovne in glasbene vzgoje ter slovenščine

Vsak otrok izdelava svojo kapico in se nauči eno izmed pesmi o palčkih. Pripravimo recital poezije in ga predstavimo staršem in učencem sosednjih razredov. Prireditev popestrimo z razstavo risb ali hišic za palčke. Recitacije spremljamo z malimi inštrumenti, zapojemo uglasbene pesmi. Izdelamo lahko lutke – palčke in pravljico **Čarobno srebro** zaigramo.

napotila na branje leposlovnih avtorskih del

Najbolj znani palčki so tisti iz pravljice Sneguljčica:

brata Grimm: Sneguljčica. Ljubljana: Mladinska knjiga, več izdaj.

Zgodbe o palčkih so napisali tudi sodobni avtorji. Za prve bralne korake sta primerni knjigi:

Krings, Antoon: Palček Pavel. Radovljica: Didakta, 2009.

Weninger, Brigitte: Palček Pohajalček. Ljubljana: Epta, 2000.

Daljše knjige beremo v nadaljevanjih:

Bitenc, Janez: Palčki z rožnega grička. Maribor, Obzorja, 2008.

Di Terlizzi, Tony: Knjiga o škratih. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006.

Kovač, Polonca: Palčki na Smovskem griču. Ljubljana: Mladika, 1996.

Kravos, Marko: Škrat Škrip Škrap nagaja rad. Čedad: Zadruga Novi Matajur, 2004.

Snoj, Jože: Palčki so. Ljubljana. Mladinska knjiga, 1989.

Zabavno finsko ljudsko pravljico Hišni škrat poslušamo na zgoščenki Za 2 groša fantazije 2 – izšla je maja 2005 kot priloga revij Cicido in Ciciban.

Poglejmo še palčke v revijah Cicido in Ciciban. Opazujemo ilustracije in se pogovarjamo, kako so naslikani, kaj delajo, ali so podobni palčkom, ki smo jih spoznali v filmu.

Sokač, Katarina: Kaj delajo palčki, kadar dežuje. Cicido, april 2008. str. 6.

Sokač, Katarina: Ko se palčki pogovarjajo ... Ciciban, september 2008. str. 14.

Sokač, Katarina: Palčki in zobna miška. Ciciban, november 2008. str. 14.

Sokač, Katarina: Palčki in dedek Mraz. Cicido, december 2008. str. 8.

Sokač, Katarina: Palčki in ptičja svatba. Ciciban, februar 2009. str. 14.

Sokač: Česa se bojijo palčki. Cicido, november 2010. str. 8.

Zagorski, Cvetko: Palčki v hiši. Ciciban, april 2001, str. 10.

Lahko se naučimo pesmi o palčkih:

Arhar, Vojan Tihomir: Palčki. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport, 1994.

Bor, Matej: Palčki – pihalčki. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1991.

Namestnik, Bogdana: Palčki. Ciciban, oktober 2006, str. 13.

Snoj, Jože: Skozi vrt in čez plan skozi leto in dan. Ljubljana: Mladika, 1997.

Pesmi o palčkih lahko tudi zapojemo:

Pesem Neže Maurer Kaj delajo palčki pozimi je bila objavljena v Cicidoju januarja 2001 (str. 10), note pa so objavljene v Cicibanu januarja 2006 (str. 14).

Pesem Mire Voglar Išči, palček Kuku je objavljena v knjigi Kahlica bahlica (Mladinska knjiga, 2010), poslušamo jo na zgoščenci, ki je priložena knjigi.

Pesem Srečka Kosovela Škrat Dobrošin je uglasbil Igor Štuhec, izšla je v knjigi Pojemo, pojemo 3 (Mladinska knjiga, 2006), v knjigi je tudi zgoščenska.

Pesmi Gitice Jakopin Škratki in Vojana Tihomirja Arharja Palček Mrak je uglasbil Goran Završnik, posneti sta na zgoščenci Uspavanke (december 2009, priloga revij Cicido in Ciciban).

Kaj pa tisti palčki, ki živijo na vrtu?

Perpar, Anica: Vrtni palčki. Ciciban, julij/avgust 2009, str. 16.

Skrivnosti palčkov se nam razkrivajo še ob branju debele knjige

Huygen, Wil: Velika knjiga o škratih. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1998.

Ob filmu se pogovarjamo tudi o sprejemanju tujcev in prijateljstvu.

Leposlovna knjiga:

Velthuijs, Max: Žabec in tujec. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1997.

Poučna knjiga:

Levete, Sarah: Osamljenost in prijateljstvo. Ljubljana: DZS, 1998.

Tema filma je tudi smrt.

Leposlovne knjige:

Bauer, Jutta: Dedkov angel. Ljubljana, Sanje, 2006.

Beuscher, Armin: Čez veliko reko. Ljubljana: Kres, 2008.

Bode, Ann de: Dedka ni več. Ljubljana: Kres, 1997.

Muck, Desa: Anica in zajček. Ljubljana, Mladinska knjiga, 2001.

Velthuijs, Max: Žabec in ptičje petje. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1997.

Poučni knjigi:

Aubrey, Annette: Prostor v mojem srčku. Murska Sobota: Pomurska založba, 2007.

Levete, Sarah: Kadar kdo umre. Ljubljana: DZS, 1998.

priporočena dodatna literatura (slovensko ljudsko izročilo)

Goljevšček, Alenka: Med bogovi in demoni: Liki iz slovenske mitologije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988.

Kelemina, Jakob: Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva. Celje: Družba sv. Mohorja, 1930.

Kropej, Monika: V somraku kraljestva palčkov in škratov: Slovenske pripovedi o palčkih, škratih, skrivnostnih lučkah in drugih prikaznih. Radovljica: Didakta, 2002.

Kropej, Monika: Od ajda do zlatoroga: Slovenska bajeslovna bitja. Celovec: Mohorjeva založba, 2008.

